191. T. 5 (22)

Die Boodskap van Dingaansdag

(Ding-fees, McGregor 16 Des. 1939.

I. Inl.: Niet baie eg-Afr. nas. feesdae nie. Ding-dag vernaamste. Onder Afrik. ingeburger, selfs ver buite Unie. Orals dieselfde gees. — Ons kan die Here dank vir Ding-dag. Waarom so belangrik vir Afr.? — Staan vir iets; het 'n boodskap. Drie hoofpunte.

II Die Herinnering van Ding.-dag: Voortrekkers; lyde en stryd — grafte. Maar ook aan dade van oorwinning. Ons donkere nag, maar ook skone daeraad: nasiewording en nasiebou. Dis bel. by Voortrekkers — hul nasiebewussyn. Hulle verhewe ideaal.
Hul vermaarde dade en uitings — Waarom het hulle getrek? — Kernoorsaak. Smeekgebede — briewe van Retief. As dit nie help nie — manifes van Retief; Woorde van marteldood. Dis Afrikaners wat hier praat.
Verder: hul grondwet; onderhandelinge met Eng. owerheid. Luister ook na uitings: mev. Erasmus Smit en Sharl Cilliers, 9 Des. 1838. — kom voort uit diepte van Voortrekkersiel.
Konklusie. — Voortrekkerglans. Stempel en glans van nasieskap.

III Die Boodskap: — Een vername boodskap: Wees Afr.; wees eg; wees getrou. Herrysenis van Voortrekkers. Vir indiwidu belangrik genoeg, nog meer vir 'n volk — om Ned. digter. Ons moet met woord en daad onverskrokke uitkom. Moet wees soos met Eeufees. Verrukende ervarings. In Kaapstad; by trein-

bespreking. Wat bring al hierdie dinge? — Egter nog nie genoeg nie. Afr. moet teen alle tye deur woord en daad herken word. Hoe kan dit gebeur?

IV Hoe gaan ons Boodskap uitvoer? Baie maniere. Algemeen: afsien van naäpery van vreemde. Neiging in verlede! - vir ons eie meer kritiek as lof. Dwase standpunt — kweek minderw.

Ons taal: Wat man doen, wat sy taal handhaaf. Ervaring in Durban. Plig om taal te handhaaf — woorde v. Celliers. Vgl. oom P. de V. re Amerikaners.

Ons Verenigings: Verskeie soorte van vers. — Vir iedere Afr. is daar een.

Hfd twee dinge vandag uiters belangrik. Een lê --- skadu wee. Nog baie ander dinge: moedertaal-onderwys, ons Kerk, staatk. gebied en ekon. gebied. Veral laaste twee is vandag hoogs belangrik.

Staatk. of Pol. Gebied: - hoër pol. Afr. die oudste en talrykste groep - wat 'n mens verwag. In verlede en vandag. Huidige pogings en groot behoefte. Afr.-eenheid bet. nie wegsluiting van ander goed-gesindes nie. Bly egter vir die regte verhouding. Onthou slag van Bloedrivier. Twyfel ons nog aan die boodskap op staatk. gebied — nee, dit kom te duidelik! — moet ons begin.

Ekon. Gebied: 300,000 „armblankes" in

ons land. Getal word groter. Nie vreemdelinge nie; 9 uit 10 is Afrik. Kom daarop neer: uit 4 Afrik. 1... Het ons skuld aan ontstaan van vraagstuk? – aan uitbreiding? Dwase antw. v. onverskillige. Hoe het vraagstuk ontstaan? Wonder is dat Afrikanerdom nie onder gegaan het nie.
Maar ons het wel groot skuld aan uitbreiding v. vraagstuk. Groot moeilikh. van verlede en selfs vandag nog. Reparasiewerk; kontrakte; aankope; besteding; indiensneming. Nie bloot liefdadigh. nie.
Boodskap verg dat ons op ekon. daadw. ons Afr.-skap toon. Ook sluiterende geleenth. vandag.
Dr. Kestell en Reddingsdaad-idee. Ekon. volkskongres in Bloemfontein. Belangrike bevindings daar. Ons moet na vermoë tot Reddingsdaad meewerk – dan voer ons boodskap uit.

V <u>Slot</u>: Kort resumé. Sal dan nie slegs boodskap uitvoer nie, maar tegelyk ons die pragtige woorde van ons volkslied waardig toon.

Die Boodskap van Dingaansdag.

I. Inleiding. Ons het nie baie, eg-Afrikaanse, nasionale feesdae nie. As 'n jong volk is ons nou maar eers besig om sulke feesdae te vind en te bestendig. Onder die wat ons het is Dingaansdag die vernaamste. Dis 'n dag wat op Afrikaanse bodem ontstaan het, — onder Afrikaanse omstandighede gebore is, ja uit die Afrikaanse siel voortgekom het. Die dag sowel as die fees wat daarmee gepaard gaan, is in alle opsigte eg Afrikaans.

Onder Afrikaners dwarsdeur die Unie is dit ingeburger, en het dit 'n vaste jaarlikse instelling geword. Selfs ver buite die grense van die Unie word dit geesdriftig deur Afrikaners gevier. Wat 'n mens in verband met feeste buite die Unie se grens tref, is die besondere geesdrif waarmee dit gevier word. Bv. 'n feesviering deur 'n klompie Afrikaanse studente in Belgie 10 jaar gelede. — dis of jy 'n stukkie van jou vaderland in die vreemde beleef. Jy vergeet dat jy onder buitelanders in 'n vreemde land is; daar leef weer — al is dit maar tydelik — die boereatmosfeer en die sprankelende

boerekuns. 'n Ander voorbeeld: die Eeufeesviering verlede jaar in die noorde van Suid-Wes: buitengewone geesdrif, en geen opoffering is vir die mense te groot nie. Feesbuis gebou vir 1300 mense; totale opbrengs van byna £300; een oubaas wat 90 myl met 'n donkiekarretjie afgelê het.

En oral, op al die feeste, vind jy dieselfde gees: daar is gewydheid, daar is gesonde opgewektheid, en daar is ook diepe erns. Wat nog die vernaamste is: oral vind jy Afrikaner-harte wat eg en warm klop. Voorwaar, al besef ons dit nie altyd nie, ons kan die Here dank vir Dingaansdag want Dingaansdag het vir ons 'n nasionale besit geword, 'n kosbare skat onder ons kultuurgoedere.

Maar waarom het die dag so belangrik en só waardevol vir die Afrikaner geword? — Eenvoudig omdat die dag van die begin af vir homself iets beteken het; omdat dit vir die Afrikaner vir iets groots en ~~[illegible]~~ edels staan; en omdat dit met 'n duidelike en skerpe boodskap tot die Afrikaner spreek.

Wat is daardie boodskap van Dingaansdag? — Dit is met hierdie vraag dat ek

my wil besig hou. 'n Mens kan die boodskap natuurlik verskillend interpreteer; ek wil u kortliks probeer verduidelik wat ek persoonlik daaronder verstaan. Om dit te doen moet ons eers vasstel wat Dingaansdag vir ons in herinnering bring; aan die hand daarvan kan ons dan die boodskap uiteensit; en eindelik kan ons kortliks by die vraag stilstaan: hoe gaan ons daardie boodskap tot uitvoer bring?

II Die Herinnering van Ding.-dag.

Ding.-dag ~~[illegible]~~ voer ons terug, soos iedereen weet, tot die Voortrekkers, hul lewe en strewe, hul lye en stryd.
Dit herinner ons ongetwyfeld aan die lyding en smart van 'n jong volk, wat met die bloed van sy vaders en sy moeders en selfs sy jong kindertjies betaal het, om te wees wat hy is en te bly wat hy is, nl. die selfstandige volk van ons geliefde, sonnige Suid-Afrika. Dit herinner ons aan menige roerende tragedie, aan baie verlate grafte op die vlaktes van ons land. Dit gryp 'n mens aan, dit vervul 'n mens met weemoed as jy daaraan dink, maar onthou — en ek sê dit met alle respek — ook hiervoor

kan ons dankbaar wees, want soos 'n spreker treffend gesê het, sonder grafte kan daar geen wederopstanding wees nie.

Dingaansdag bring egter nie slegs lyding en smart in herinnering nie. Dit herinner ons nie slegs aan treurende vaders, aan sterwende moeders en aan wenende kindertjies nie. Nee, dis ook 'n herinnering, en 'n baie kragtige herinnering aan onvergeetlike, onverganklike heldedade, dade van diens en dade van oorwinning wat 'n volk groot maak. Kortom, Dingaansdag spreek tot ons van die donker nag van volkslyding, maar dit spreek ook tot ons van die skone dageraad van nasiewording en nasiebou.

Nasiewording en nasiebou — dis veral hierdie punt wat ons by die Voortrekkers moet beklemtoon as ons die boodskap van Dinga-dag reg wil verstaan. Onder al die belangrike karaktertrekke van die Voortrekkers is hul nasiebewussyn nie die vernaamste. En onder al hul verhewe ideale is hul strewe na mondige nasieskap ongetwyfeld die skoonste. Kyk maar na die vernaamste dade en uitinge van die Voortrekkers en u sal dit oorvloedig bewaarheid vind.

Waarom het hulle getrek? Daar word gewoonlik 'n verskeidenheid van redes vir die Trek aangegee: die verwoestings as gevolg van die 6de Kafferoorlog by die oosgrens; die verliese as gevolg van die slawevrystelling; die verandering in die stelsel van grondbesit; die afskaffing van die Hollandse taal vir offis. doeleindes; die afskaffing van ou lank-bestaande Holl. regeringsinstellinge, en so meer. Dit was al hierdie dinge het ontevredenheid veroorsaak en aldus tot die begin van die Trek meegewerk. Maar die kernoorsaak, die fundamentele rede waarom die mense getrek het, vind ons in hulle sterk nasiebewussyn. As hul nasiebewussyn nie daar was nie, sou die Trek nooit kon plaasgevind het nie. Die Voortrekkers het gevoel dat hulle lede van die volk van S.-Afr. is, dat hulle geen ander vaderland het nie en dat hulle dus hier in S.-Afr. hul nasieskap moet uitleef. En as die volk van S.-Afr. het hulle selfrespek gehad en hulle verantwoordelikheid teenoor hul vaderland besef.

As wet en orde in die Kolonie bedreig word, en as die lewe in die Kolonie ondraaglik word as gevolg van die swak beleid

van die reg. wat beland dat rowers en moordenaars die ~~[illegible]~~ land oorstroom, dan rig hulle smeekgebede tot die owerheid om doeltreffende maatreëls in te voer ten einde wet en orde te herstel. — Vgl. briewe van Piet Retief aan die Luit.-Goew. van die Oostel. Prov. Hy waarsku dat as die reg. nie ingryp nie, dan sal die boere verplig wees om die Kol. te verlaat.

Maar as die smeekgebede nie help nie, en as die owerheid openlik die kant van die Barbaar teen die Christen kies, dan kom hulle selfrespek en hulle verontwaardiging in verset daarteen en dan trek hulle; dis die enigste uitweg as hulle en hul nageslag as 'n volk van Suid-Afr. wil voortbestaan. Treffend is die woorde wat Retief toe aan die Kaapse Reg. rig: „Ons wanhoop daaraan om die Kolonie te red van die euwels wat dit bedreig deur die oproerige en onsedelike gedrag van rowers en landlopers, wat toegelaat word om die land in alle dele te verontrus; en ons sien geen vooruitsig op vrede en geluk vir ons kinders in 'n land wat op dié manier geteister word deur inwendige beroeringe nie."

Hoe treffend is die woorde van Maritz: „Ons het baie verdra, ons het baie verduur, maar nou kan dit nie meer anders nie; nou trek ons en net die dood sal ons keer." Dit is woorde van Afrikaners, hierdie egte Afrikaners, wat die heilige roeping voel om hulself en hul volk van ondergang en uitroeiing te vrywaar!

Maar nie slegs die begin van die Trek nie, ook baie ander dade van die Voortrekkers getuig van hulle nasie-bewussyn. Weldra trek hulle hul eie grondwet op, en rig hulle hul bestuur ooreenkomstig suiwer Afrikaanse opvattings in. Van outokrasie en dwinglandy het hulle weggebly, en soos ons nou kan verwag, gee hulle nou in hul die bestuursorganisasie uiting aan ware demokrasie: hulle kies 'n volksraad, maar die lede van die volksraad bly die dienaars van die volk, en die hoogste mag bly in die hande van dit volk.

Ons sien ook hoedat hulle herhaaldelik met die Eng. owerheid aan die Kaap onderhandel om hul staatkundige onafh. erken te kry. Die vryheidsin, wat by hulle so kragtig geleef het, kom dus tot uiting. Dit

is een van die sprekendste en tekenendste bewyse dat hulle ~~Afr~~ hulle soos 'n selfstandige volk gevoel het en dat hulle daarop gesteld was om hulle geestelike en kulturele selfstandigheid met staatkundige selfstandigheid te [illegible].

Luister in h/d verband ook nog na 'n ander paar treffende uitings van vooraanstaande Voortrekkerfigure. Luister na die woorde van mev. Erasmus Smit — 'n suster van Gert Maritz — aan adv. Cloete in Natal. Luister ook na die gebed van Sarel Cilliers — Sondagoggend, 9 Des. 1838, op die wenkommando. Dit is by welke geleentheid dat die ongekunstelde Voortrekker uit die diepte van sy edele siel gespreek het. Dit is hier dat ons hom as Afrikaner sien, egte onvervalste Afrikaner vol nasiebewussyn en volkome bereid om selfs sy duurste offers op die altaar van nasieskap te lê.

Op grond van dit alles kom ons tot die konklusie dat die Voortrekkers op ondubbelsinnige wyse van 'n suiwere en gesonde nasiebewussyn en [illegible] blyke gegee het. Hul [illegible] dra die Voortrekkerglans — en daardie glans is by uitstek die glans van nasieskap. As ons

aan die Voortrekkers dink, dink ons in die eerste instansie aan daardie glans; die glans van nasieskap is aan hulle eie.

'n Paar jaar gelede was hier in ons land op besoek 'n geleerde Amerikaanse neger, dr. Aggrey. Op verskeie plekke het hy gehore toegespreek, en op een geleentheid veral het hy iets treffends gesê .... al was hy 'n skoenpoetser ... „the aggrey shine". So moet die optrede, die werk, die dade van iedereen 'n glans hê, dit moet 'n stempel dra. Die werk van die Voortrekkers het 'n glans gehad, dit het 'n stempel gedra — die glans en die stempel van nasieskap.

III Die Boodskap.

In die lig van die voorgaande spreek die boodskap van Dingaansdag van vanself. As daar één vername boodskap is wat met Ding.-dag op 16 Des. van elke jaar tot ons kom, dan is dit dit: wees Afrikaners, wees eg, wees getrou! Dit is of die Voortrekkers elke jaar op hierdie dag uit hul grafte herrys, en ons luid toeroep: Julle is Afrikaners; staan op uit julle verneding en wees julleself. Vir die individu is dit al belangrik genoeg om homself te

wees, maar vir 'n volk is dit van nog veel meer belang. Een van die oud-Ned. digters het die groot betekenis hiervan besef en om dit uit te bring het hy die volgende kernagtige woorde geskryf:-

„Wie is u, vroeg ek aan iemand;
Hy wist niet, want hy was niemand.

As iemand ons vra wie ons is, sal ons weet wie ons is, of sal ons nie weet wie ons is nie, omdat ons niemand is. Ons moet ons Afrikanerskap nie slegs met die lippe getuig nie; ons moet dit met ons dade doen. ~~Vriend sowel as vyand moet~~ Onvoorwaardelik moet ons met woord en daad vir ons Afrikanerskap uitkom en vriend sowel as vyand moet dadelik aan ons sien dat ons Afrikaners is.

Dit moet was soos die verlede jaar met die Eeufees was toe ons ons Voortrekker-baarde gehad het, en ons Voortrekkerklere gedra het. Baie van ons het duidelik gesien hoedat ons lewe as Afrikaners herleef is. Sommige van ons het toe ook interessante ervarings gehad — vriend in Durban. Wat ek self in Kaapstad ondervind het:— Ek loop met my Voortrekkerbaard in die strate — nie 'n baie sterk eksemplaar nie, maar

hy was daarom daar. Koerant-verkopers loop my toe — Burger-manne, Huisgenoot-manne. Ek kom in die binneste, klerke wat anders nooit Afrikaans praat nie, sukkel en spook, swoeg en sweet om na die beste van hulle beperkte vermoë Afrikaans te praat. Ek kom in die Kaapse stasie; ek wil 'n plek bespreek na die noordelike fees in Suid-Wes. Maar dis slegs 'n paar dae voor die tyd en al die treine na die binneland is vol. Maar ek dring aan by die klerk: „Probeer u bes; ek moet teenwoordig gaan, daar is geen ander uitweg nie". Openhartig en vrymoedig gee hy my die versekering: „Meneer, ek sal my uiterste bes doen; ons Afrikaners het 'n plig teenoor mekaar". Ek het hom met 'n genoeë laat verlaat, en het 'n baie aangename reis gehad.

Wat bewys al sulke dingetjies? Eenvoudig dit: dat ons met ons Voortrekkerbaarde en Voortrekkerklere, maar as ons maar powere nabootsels van die Voortrekkers is, as Afrikaners herken word. Dit is egter nog nie genoeg nie; dit is nog nie genoeg om slegs in 'n Eeufeesjaar aan uiterlike kentekens as Afrikaners herken te word nie. Dit het siels noodsaaklik hoog tyd geword, dat die Afrikaner ook

op ander terreine, ja, teen alle tye, ewe duidelik deur sy woord en daad as Afrikaner herken word. ~~Dit het ook nie slegs toe tyd geword nie, dat hy ons [illegible] gevorm as ons van die vaderland [illegible] waar ons ook [illegible]~~. Maar hoe kan dit geskied? – mag u vra. Dit bring my tot my laaste hoofpunt, nl. hoe gaan ons die boodskap toepas?

IV. Hoe gaan ons die Boodskap uitvoer?

Dit kan ons op baie maniere doen. Trouens daar is so baie maniere dat dit onmoontlik is om hier in kort bestek daarop in te gaan. Ek weet omtrent nie waar om te begin en waar om te eindig nie. Maar laat my slegs 'n paar maniere aandui.

In die algemeen kan ons sê dat ons ons van verval van die vreemde, van naäping van vreemdes en vreemde dinge, moet afsien en resoluut gesteld aan wat ons eie is. By ons was daar in die verlede alte veel die neiging om dit wat uit die vreemde kom hoër te plaas as ons eie. Ons het bewondering vir dit wat oor die water kom, maar dit wat in ons midde ontstaan het ons dikwels meer kritiek as lof. Dit is 'n volkome verkeerde

en erg dwase standpunt. Dit sal ons nie help om 'n groot volk te word nie; inteendeel dit kweek en versterk by ons 'n gevoel van minderwaardigheid, en sal ons dus as volk meer en meer laat agteruitgaan.

Dit is in die algemeen waar, maar laat my 'n paar konkrete gebiede noem waarop ons die boodskap van Dingaansdag kan toepas.

Ons taal. — as alle Afrikaners taal handhaaf — as slegs meerderheid v. Afr. taal handhaaf, dan is ons stryd gewonne. Waarom? Wat die mense doen wat by sy taal staan: self in Durban leer se tweetaligheid 'n grondwetsbepaling. Ons plig om taal te handhaaf. Daardeur toon ons dat dit ons erns is met die boodskap van Dingaansdag. Vgl. woorde van Celliers. Taal een van ons kosbaarste besittings. — Vgl. P. de Villiers se Amerikaners.

Ons verenigings. — Kultuurverenigings op elke dorp. — Vers. op ontv.-basis! grondslag! Helpmekaar, vrouevereniginge soos A.C.V.U., Jongeliede- en Voortrekkers. Dan beroepsverenigings soos S.A.O.U., en vakverenigings soos die op Spoorweë en Afrik.-bond vir Mynwerkers op Rand. Kortom, vir iedere Afrikaner wat sy belangstelling of sy beroep ook al mag wees, is daar vandag 'n vereniging.

Hfd. twee dinge, ons taal en ons vers., vandag uiters belangrik — dit voed en stuur ons kulturele en nasionale lewe. En tog --- vandag nog baie Afrikaners wat so graag Eng. praat en graag Eng. boeke en tydskrifte lees. Baie sg. Afrikaners wie se name nie op die ledelys van een enkele Afr. ver. voorkom nie. Skaduwee van pessimisme — dinge wat reggemaak moet word.

Laat my toe om nog twee dinge te noem, d.i. dinge wat vandag onder die tydsgewrig waarin ons nou leef vir ons van kapitale belang geword het. Daarom wil ek graag 'n bietjie daaroor uitwei en dit baie sterk beklemtoon.

Ons moet vandag ook toesien dat ons die boodskap van Dingaansdag op staatk. of pol. gebied toepas! Ek dink hier nie aan kleinlike partypol. nie, maar wel aan hoër pol. Die Afrikaner is die oudste en kerngesonde groep in die blanke bevolking van S.-Afr. Op grond daarvan sou 'n mens verwag dat ~~dit~~ die Afrikaner (moes wees voorop) in die staatkundige verlede S. Afr. die rigting aangegee het. Maar wat vind ons in ons geskiedenis? Ons vind ongelukkig veel meer stryd tussen Afrikaners. Verdeling as samewerking op pol. gebied. En wat vind ons vandag nog?

ook vandag is die Afrikaans, soos ek gesê het – die taalsplitsings-element in die blanke bevolking, sodanig verdeeld en vervreemd dat hulle eenvoudig magteloos is. Maar, Goddank, daar word vandag kragtige pogings aangewend om Afrikaners bymekaar te bring. Wat meer is daar is 'n sterker strewe by Afrikaners as ooit tevore om een te word, en daar is ook alle hoop dat dit binne afsienbare tyd sal gebeur. As ek van Afr.-eenheid praat dan bedoel ek geensins dat ons andere van ons moet wegstoot of vervreemd nie. Daar is bv. Eng. burgers wat net soos ons voel — ons moet hulle nie vervreemd nie, inteendeel ons moet hulle samewerking probeer wen en behou, want ~~[illegible]~~ hulle kan ons help om die belange van S.-Afr. in der waarheid te dien. Maar ek pleit vir die regte verhouding: ons is die sterkste en talrykste groep, ons moet eers en veral saamstaan en dan kan andere wat met ons voel, na ons toe kom en met ons kom saamwerk. In die verlede was dit ~~gewoonlik [illegible]~~ die geval dat ons telkens en deurgaans onder mekaar verdeel is, en dat ons dan stuk-stuk met andere gaan saamwerk.

Onthou by die slag van

Bloedrivier waarvan ons Ding.-dag getuig het, was dit slegs die heldhaftige saamstaan van daardie 400 man wat die oorwinning moontlik gemaak het. Dit was die egte eenheidsgees van daardie Gideonsbende in die laer wat die triomf van die beskawing oor die woeste barbaredom moontlik gemaak het. Twyfel ons nog oor die boodskap van Dingaansdag op staatk. gebied? — Nee, ek glo nie, dit kom te duidelik tot ons: Afrikaners reik mekaar die broederhand, hou mekaar en sterk mekaar. U en ek, laat ons die boodskap ter harte neem, en laat ons dit met alles in ons vermoë uitdra.

Dan is daar nog die ander punt wat ek spesiaal wou noem: die Ding.-dag boodskap op ekon. gebied. U weet dat daar ontrent 300,000 blankes in ons land is wat onder die ongelukkige naam „armblankes" bekend staan. Dit is blankes wat nie die nodige het om hulle te voed en te klee nie. En wat nog meer bekommering wek, is dat daardie getal gedurig groter word. Ons moet daarom dink dat daardie mense nie vreemdelinge is nie, vir 9 uit 10 van hulle is Afrikaners — mense van ons vlees en ons bloed. Dit kom ongeveer daarop neer dat

daar uit elke 4 Afrikaners vandag 1 is wat homself nie behoorlik kan voed nie. – 'n ontsettende, 'n aangrypende toestand nie! waar nie!

Onwillekeurig ontstaan die vrae: het ons skuld aan die ontstaan v. bfd. vraagstuk? het ons skuld aan die vergroting v. bfd. vraagstuk? Daar is baie mense in ons land wat bfd. vrae afdoen met die onverskilligs en onverantw. antw.: Nee, dit is hulle eie skuld; hulle is te sleg en te lui om te werk! Só mag en kan geen Afrikaner praat nie. By sommige mag dit wel eie skuld wees, maar by die grootste meerderheid staan sake nie. Die probleem van blanke armes het in ons land grotendeels ontstaan deur faktore waaroor ons geen beheer het nie. Dit eis geen besondere bewys om dit te begryp nie. Ons geskiedenis toon aan dat in die bewoonbaarmaking van S.-Afr. dit dangaans die Afr. was wat die spit moes afsteek: – opening van Kaapse binneland, van Vrystaat, van Natal en van Transvaal. Dan ook is daar talle van groot pol. katastrofes wat in die eerste instansie die Afr. getref het: 9 Kafferoorloë in oostelike distrikte van K.K. en dergelike oorloë in Natal, Vrystaat en Transvaal. Daar is die Tweede Vryheidsoorlog toe die platteland van ons

twee noordelike provs. in puin gelê is. Verder was die Afrikaner lot kort gelede feitlik altyd boer en as sodanig onder by die verwoestende natuurlike beproewings van ons land blootgestel soos droogtes, sprinkane, veesiektes ens. Verder nog die groot ekonomiese omwentelinge sedert die ontdekking van minerale in ons land. Die Afr. was nie aan die nuwe toestande gewoond nie — hy moes die prooi was gesleep buitelands word. As 'n mens aan dit alles dink, dan is dit nie 'n wonder dat ons 'n groot aantal blanke armes het nie, die wonder is eerder dat ons nie almal houtkappers en waterdraers geword het nie. Kan 'n mens dan so dwaas wees om botweg te sê: Dis die mense se eie skuld; hulle is te lui om te werk.

Ons het dus nie skuld aan die ontstaan van die vraagstuk nie. Maar ek wil met nadruk verklaar dat ons wel skuld het, en groot skuld het, aan die uitbreiding van die vraagstuk. Groot morele skuld is dat Afr. in die verlede opgekom ... vir 'n baie lang tyd nie wakker geloop het nie. En selfs vandag nog is daar talle van ons wat opgekom gebied nie wakker is nie. As ons iemand in diens neem? as ons iets bestel? As ons

[illegible] van koop? As ons uitbrei? reparasie? of laat maak? Ek sê nie ons moet uitsluitend hoofdaaklik Afr. ondersteun nie. Maar ons moet eerlik vir ons self kan sê dat ons die betrokke Afr. vakman of besigheid 'n kans gegee het.

As ons aan die boodskap van Dingaansdag getrou wil wees dan moet ons ook op ekon. gebied ~~[illegible]~~ daadwerklik ons Afrikanerskap toon. — Hieroor sal ons dit almal eens wees. Wat meer is ons het vandag 'n skitterende geleentheid om dit te doen.

Daardie eerbiedwaardige Afrikaner, Dr. Kestell, wat Kanselier van die Univ. v. Stell. is, en wat vandag as ~~[illegible]~~ 'n ~~[illegible]~~ erkende volksvader en Kerkman kop en skouers bo sy tydgenote uitstaan, het ons die pragtige idee van 'n magtige Nasionale Reddingsdaad gegee. Dwarsdeur ons land is daar hard gewerk om die idee verwesenlik te maak. Onlangs is daar op Bloemfontein 'n groot ekon. volkskongres gehou, en daar is die groot werk deur ons beste Afr. ekon. pragtig georganiseer. Op Bloemfontein is daar [illegible] verskeie hoog belangrike bevindings gekom wat duidelik aantoon dat ons Afrikaners wel die ekon. middele tot ons beskikking in staat behoort te wees om ons volk op ekon. gebied gesond te maak.

Onmoontlik om dit van hier te behandel maar laat my net twee voorname bevindinge noem. Daar is bevind dat Afrikaners jaarliks oor 'n koopkrag van omtrent £100 miljoen pond beskik. Watter magtige faktor kan dit nie in die ekon. opheffing van ons volk wees nie? Verder belê Afrikaners jaarliks miljoene en weer 'n maal miljoene aan kapitaal — ook dit as dit in Afr. ondernemings belê word, kan 'n faktor tot Afr. opheffing word. Die Reddingsdaad behoort ons almal na aan die hart te lê. Wat ons in verband hiermee doen, is ons bydrae groot of is dit gering, dit kom nie daarop aan nie — maar wat ons ook al doen, laat ons dit na die beste van ons vermoë doen. Hier is een van die beste maniere om vandag die boodskap van Ding.-dag in toepassing te bring.

V. Slot: Dit is m.i. die boodskap van Ding.-dag: Wees Afrikaners; wees uself. Ons kan dit toepas deur op alle gebiede te toon dat ons Afrikaners is. Maar ons kan dit vandag verder doen deur te gee en te werk vir die hegte eenheid van die Afr.-dom en vir die ekon. opheffing van ons volk. As ons dit doen, sal ons nie slegs die boodskap van Ding.-dag tegelyk uitvoer nie, maar ons sal ook toon dat ons die praglige

woorde, waar ons volkslied waardig is, nl.:—
„Ons sal antwoord op jou roepstem,
ons sal offer wat jy vra,
Ons sal lewe ons sal sterwe,
ons vir jou Suid-Afrika".